

De groeve is het gevolg van decennialange kalksteenwinning.

ISTOCK

Veldparelmoervlinder

Vanaf het uitzichtpunt daal je met de trap af tot in de groeve.

Mergellandschappen zorgen dat bomen geen kans krijgen groot te groeien.

WIKI

ISTOCK

Oehoe

KUIEREN

- DOOR HET KRIJLT -

Vlak bij het centrum van Maastricht ligt een uniek natuurgebied: de Sint-Pietersberg, een van de warmste plekjes van Nederland. Roots beleefde een tijdreis dankzij een wandelroute dwars door de kalksteengroeve. Waar eens mosasaurussen de zee domineerden, loop je nu door een fascinerend landschap.

TEKST DAPHNE DOEMGES-ENGELN FOTO'S DAPHNE DOEMGES-ENGELN E.A.

Boswachter José Hermens staat te wachten bij de parkeerplaats op de Sint-Pietersberg aan de voet van Fort Sint Pieter, klaar om de route van zo'n zevenenhalve kilometer te wandelen. Direct de eerste meters merk je al dat je in Zuid-Limburg bent, de weg loopt steil omhoog. Vervolgens lopen we over een plateau met heischrale graslanden en biologische fauna-akkers naar de Luikerweg. Het eerste wauw-moment laat niet lang op zich wachten: vanaf het platform hebben we een spectaculair uitzicht op de kalksteengroeve, die je vervolgens via een trap kunt betreden. "Je beleeft eigenlijk een tijdreis", vertelt Hermens. "Je daalt miljoenen jaren af, naar een plek waar de fossielen van de mosasaurussen Carlo, Lars en Bèr zijn

gevonden." Mosasaurussen waren sauriërs die 65 tot 71 miljoen jaar geleden leefden in de ondiepe tropische zee die destijds, in het krijttijdperk, het huidige gebied rond Maastricht bedekte.

On-Nederlandse natuur

Als je vanuit het platform de trap afloopt, ga je onder aan de trap door een stuk mergelgangenstelsel de groeve in. Het water is on-Nederlands blauw, het doet denken aan een Oostenrijks bergmeer. Alleen zijn hier geen alpenweiden, maar worden de meertjes omgeven door kalksteen.

In de verte zien we een graafmachine happen mergel wegschrapen. Een beeld dat snel zal verdwijnen. De ENCI (Eerste Nederlandse Cement Industrie), die hier al sinds jaar en dag mergel wint, stopt daar vanaf juli 2018 mee. Er wordt dan tot 2020 nog gewerkt aan de inrichting van de groeve. Natuurmonumenten krijgt >

De mosasaurus uit de Krijtzee die op deze plek is gevonden, kun je nu in het Natuurhistorisch Museum in Maastricht bewonderen.

gefaseerd elk jaar meer grond met als doel die om te vormen tot bijzondere on-Nederlandse natuur. Hermens: “Door de uitvoering van het plan van transformatie vindt er in de groeve sinds 2010 een omvorming plaats van groeve naar natuur. Denk aan natuurlijke processen zoals erosie en aardverschuivingen, successie van kale bodem tot kalkgrasland en kalkhellingbos, de vorming van bronnen, plasdrasplekjes en beekloopjes. En ook recreatie krijgt een plek in de groeve. Straks kun je een kop koffie drinken op de overgangszone die in ontwikkeling is. In de toekomst zal ook het overgrote deel van het huidige industrieterrein omgevormd worden naar een duurzamere invulling, en dat levert dus ook weer werkgelegenheid op.”

Het doel is de groeve gefaseerd om te vormen tot on-Nederlandse natuur

Lopen op silex

In de groeve voel je de geschiedenis en waan je je miljoenen jaren terug in de tijd. We lopen op silex: vuursteen dat bij mergelwinning uit de vuursteenlagen vrijkomt. De zijwanden van de afgravingen laten die vuursteenlagen goed zien. “Kijk,” zegt Hermens, “het is ongelooflijk dat op deze kale kalkbodem zomaar bloemen en plantjes ontstaan.” Wat meespeelt: in de groeve kan het zomaar vijf graden warmer worden dan boven op het plateau; ook daardoor leven er bijzondere dieren en planten. Ook het water vindt vanzelf zijn weg:

“Water zoekt zich altijd een weg, we zien er overal sporen van. Er is een aangepast waterplan: we dachten het water in een bepaalde hoek van de groeve te krijgen.

We moesten dan tot in de eeuwigheid vele kubieke meters water oppompen naar de Maas. Door een ander manier en volgorde van afgraven komt het water op de juiste plek en hoeven we minder te pompen, omdat we gebruikmaken van verdamping en natuurlijke afvloeiing naar de Maas. Omdat het merendeel van de groeve onder het grondwaterpeil ligt, wordt water uit de groeve gepompt. Doen we niets, dan loopt ‘de bak vol met water’ en zal het omgeven worden met (acacia)bos. Dan is de bijzonderheid van de groeve weg en hebben we prachtige kansen laten liggen voor heel zeldzame natuur in Nederland. Daarom is het motto: beheren, begrazen met mergellandschappen en Nederlandse landgeiten, en afzetten van houtige gewassen.”

Geen struinnatuur

Door het creëren van moerassige delen, de plasdras waar kranswieren voorkomen, zorgt Natuurmonumenten dat mensen op een veilige afstand van de wanden blijven, waar water doorheen sijpelt. “In 2020

komen er wel meer mogelijkheden om de groeve te ontdekken, maar omwille van de veiligheid zorgen we dat mensen niet te dicht bij steile afgronden en vlak langs de hoge wanden kunnen lopen. Ook het lagergelegen, koude en diepe water zal niet openbaar zijn. Dit gebied wordt geen struinnatuur.”

We vervolgen onze weg dwars door de groeve. Aan de andere kant is het landschap totaal anders, maar daardoor zeker niet minder interessant. Na een forse klim door een bosachtig gebied volgt weer een wauw-moment: we kijken uit op het Popelmondedal, waar zonnige, bloemen- en vlinderrijke hellingen en akkers zijn. Dit stukje natuur is de persoonlijke favoriet van de boswachter. “In de zomer bloeien er prachtige orchideeën op de kalkgraslanden, zoals bijenorchis en soldaatje, maar ook het zonneroosje voelt zich op de kale rotsbodem thuis. Vlinders als de koninginnenpage, het icarusblauwtje en de veldparelmoervlinder, komen op deze bloemen af. Het is echt een

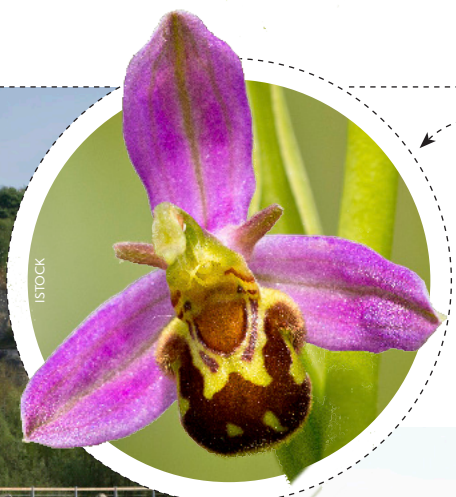
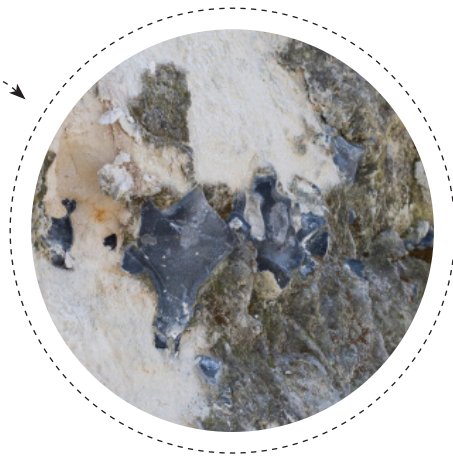
bloemen- en vlinderparadijs. Door de hoogteverschillen, de kalkbodem, het maaien en afvoeren, afgewisseld met begrazing door schapen, ontstaat een grote afwisseling van leefgebieden en dus dieren.”

Microklimaatjes

Niet alleen door de kalkrijke bodem, ook door de warme hellingen ontstaan overal microklimaatjes. “Hier leven de oehoe, de gladde slang en de blauwvleugelsprinkhaan”, vertelt Hermens enthousiast. “Aan de Belgische kant van de Sint-Pietersberg leven nog enkele planten- en diersoorten die hier vroeger ook voorkwamen, zoals dambordje, dwergblauwtje, aarddistel, Duitse gentiaan, poppenorchis en vliegenorchis. Door verbindingzones te maken met behulp van bosrandbeheer in combinatie met begrazing, ontstaat een open structuur langs bossen en velden met veel struiken en ruigtekruiden. Hier kunnen vlinders, reptielen als gladde slang en levendbarende hagedis, kevers en vleur-

muizen vliegen en kruipen. Ze vinden er voedsel en beschutting. Zo hopen we de aardbeivlinder en het dambordje ook weer aan de Nederlandse kant te krijgen.” Na het lieflijke uitzicht op het Popelmondedal lopen we door en komen we al snel in bosrijk gebied. Juist deze afwisseling in hoog en laag, van vergezichten en bos, maakt de route uitdagend. We bereiken weer het plateau en komen langs vogelkijkplek de Kiekoet, waar je een kijkje kunt nemen in de oehoevallei. Over het plateau wandelen we terug naar het verdedigingsbolwerk Fort Sint Pieter. Tijd voor een drankje op het nabijgelegen terras, waar de beenspieren rust krijgen na de pittige maar geweldige route. 🐾

Vuursteen

Bijenorchis

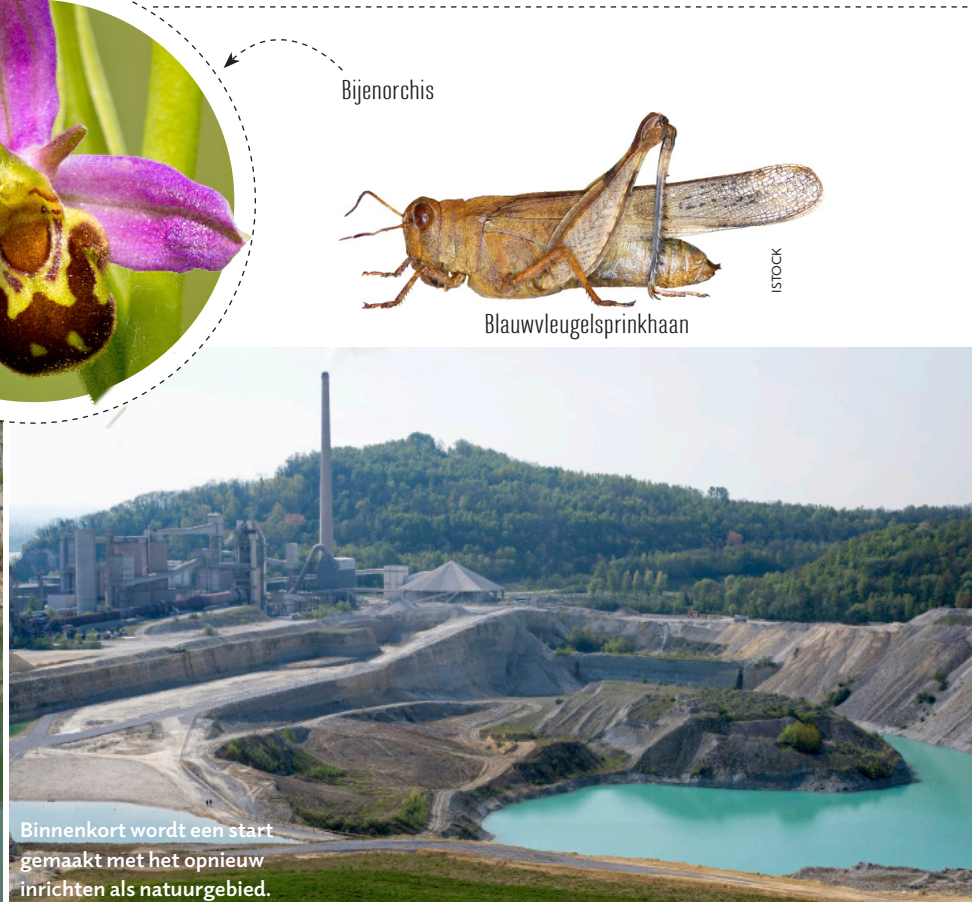
Blauwvleugelsprinkhaan

Icarusblauwtje

Natuurmonumenten zorgt ervoor dat mensen niet te dicht bij de steile afgrond kunnen lopen.

Binnenkort wordt een start gemaakt met het opnieuw inrichten als natuurgebied.

In 215 traptreden van groeve naar uitkijplateau.

Oehoevallei

WANDELTIPS

Wil je de gratis app downloaden, doe dat dan vooraf, want in de groeve is de internetontvangst slecht. Je vindt de app op nm.nl/route-app. De folder met de gele route kun je downloaden via nm.nl/sintpietersberg of ophalen in het informatiecentrum van Natuurmonumenten bij Fort Sint Pieter aan de Luikerweg in Maastricht. Let op: voor deze route dien je goed te been te zijn. Honden zijn niet toegestaan in de groeve.

